

Zarja izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob polu enajstih dopoldne. — Naročnina z dostavljanjem na dom ali po pošti K 1-50. Posamezna številka 6 v. Letna naročnina K 18.—, polletna K 9.—, četrtletna K 4-50. — Za inozemstvo K 30.—. — Naslov: Upravništvo „Zarje“ v Ljubljani, Šelenburgova ulica št. 6. II. nadstr. Uradne ure za stranke od 11.—12. dopoldan in od 6.—7. zvečer. ::

ZARJA

Posamezna številka 6 vinarjev.

Štev. 37.

V Ljubljani, v sredo dne 19. julija 1911.

Leto I.

Tomašičev sistem.

Zagreb, 17. julija.

Ban pl. Tomašić, petolizniška kreatura grofa Khuena Hedervarya, sestavlja novo stranko, da bo vlada dobila parlamentarno podlago in izražala „narodno voljo“. Stranka narodnega napredka je ime tej našemu kliču, ki ni nič drugega kakor poslabšano nadaljevanje zločinske Khuenove „narodne stranke“. Na ustanovitev te madjaronske organizacije so se pod predsedništvom škofa Švindermana zbrali oddelni predstojniki razven Amruša, ki hoče imeti dvoje železo v ognju, pa skoraj vsi veliki župani, katoliški škof Krapac in pravoslavni Grujić, nekoliko aristokratov, pa deset poslanec, ki so le tedaj kaj, če gredo kakor lovski psi za vlado čez drn in strn. Navzoč je bil tudi Borauer, ki se že pripravlja, da spleza za par stopnic na lestevici navzgor.

Hrvaška dobiva vnovi Khuenovo stranko; grof Pejačević bo samo po imenu njen predsednik. Vodil jo bo Tomašić, njega pa bo sukal Khuen Hedervary po svoji volji. Khuenov namen je napraviti iz Hrvaške svojo satrapijo, namen stranke pa prodajati Khuenu deželo, narod in njegove pravice. Prodajati v pravem pomenu besede. Zakaj tak je bil od nekdanjega Khuenov sistema. Ko je prišel na Hrvaško za bana, si je ustanovil svojo stranko in zadostovalo mu je za to dvoje načinov: ljudstvo je teroriziral z žandarji in vojaki, z velikimi župani in sodišči, z zapori in ječami, voditelje pa je kupoval — enega z visokim mestom, drugega z mastnimi procesi, tretjega s trgovskimi naročili. Uspeh je znan. Čez dvajset let je bil Khuen Hedervary absoluten paša na Hrvaškem, ki se je izpremenila v provincijo Ogrske, korumpirala se je do skrajnosti politika, uprava in justica, pravice ni bilo najti nikjer v deželi, splošna demoralizacija je dosegla vrhunec.

To hoče Khuen zdaj drugič s Tomašičevo pomočjo. Kreatura, ki so pripravljene sodelovati pri tem hudobnem poslu, so se že našle in skovale so tudi program, ki ima narodu nasuti paska v oči. Tu se govori o pravicah hrvaškega jezika, o čistosti pogodbe in podobnih rečeh, ali to je vse — kakor bi bil dejal Ante Starčević — za obsjeniti prostoto. Tomašić ima stranko; zdaj lahko razpusti sabor in razpiše nove volitve, pa gleda, kako si bo spravil večino v deželni parlament. Kakšne bodo te volitve, že lahko slutimo. Priprave se že kažejo v tem, da je Khuenov blapec odpravil ustavno svobodo zlasti za delavstvo. Njegovi biriti po celi deželi prepovedujejo socialno demokratske shode in njihovi žandarji izganjajo delavce celo iz njihovih društvenih prostorov, kjer se shajajo po svojih organizacijskih opravkih.

Z ozirom na to, da je prišla v ogrskem državnem zboru na dnevni red brambna reforma, je sklicala socialna demokracija po vseh mestih in industrialnih krajih shode z dnevnim redom: „Militarizem in splošna volilna pravica.“ Vsi shodi po vrsti so prepovedani, okr. glavarji ne pridejo nikdar v zadrego za pretezo. Enkrat bi bil shod nevaren, ker je ob tem času maša, drugi zato, ker prihaja mnogo ljudstva v mesto, tretji ker niso sklicatelji navedli, na kakšen način garantirajo za mir, četrti pa enostavno iz „zdravstvenih razlogov“. V tem prepovedanju je očiten sistem; ali na Sušaku je znan glavni baron Zmajić, ki ima najkrajše sposobnosti za ruskega biriti, naravnost priznal, da ravna „po višjem nalogu“.

Na tak način hoče Tomašić uprizoriti nove volitve. Zaman ni bil v Khuen Hedervaryjevi šoli, zaman ni s svojimi očmi gledal, kako so znali veliki župani a la Kovačević izpreminjati opozicionalne uspehe v vladne zmage, kako so vojaki zasedali ceste, po katerih bi bili opozicionalni volilci prihajali na volišče, kako so se svinjaki rabili za ječ, ker je bilo premalo zaporov po deželi; in zaman se ni učil, kako zna Khuen Hedervary „kavalirsko“ nagraditi onega, ki mu „zvesto“ služi. Vse to pridobljeno znanje pa podpira njegov lisjaški značaj, njegov veliki jezuitični talent in njegova nemejena brezvestnost.

Tomašiću bi bilo ljubše, če bi bil mogel koalicio, ki jo je bil že na pol vjel, do konca vpreči v svoj voz ter nastopiti kot „narodni ban“, kakor ga še vedno imenuje Supilo, ki je popolnoma zablodil na svojih zamotanih političnih stezah. Ali ker ni šlo na ta način, je Tomašiću všeč tudi vsak drug način. In njegov sedanj sistem je terorizem. Na čelo svojega madjaronstva postavlja aristokracijo in visoko duhovščino. Grofi in baroni, škofi in episkopi, veliki župani in opati stoje v prvih vrstah nove madjaronske stranke. Za zunanji blišč je poskrbljeno. Program za zavarovanje je izdelan. Samo za stvarni uspeh gre še. Za tega pa ima Tomašić malo skrbi. Oblasti stoje že v službi njegove politike. Žandarjev in policajev je nekaj v deželi, vojaštvo je cel zbor, vrhu tega še domobranski distrikt. A če ne bo za volitve dovolj pušk in bajonetov, si jih bo plemeniti Tomašić izposodil iz Avstrije, prepričan, da bo vojno ministrstvo v tem oziru tem rajše ugodilo njegovim željam, ker gre tudi za to, da se zdrobi in potepta opozicija proti militarističnim zahtevam in proti brambni reformi.

Edino vprašanje je, kaj poroče ljudstvo. Socialna demokracija je temu sistemu napovedala najodločnejši boj in če bi bile koalicijske stranke pravočasno poslušale nje klic, ne bi bilo danes Tomašičeve stranke in njegova po-

litika bi visela v zraku. Res je, da se je mnogo zamudilo. Ali še bi bil čas, da bi se popravile napake. Socialna demokracija se ne bo obotavljala. Če stori meščanska opozicija tudi svojo dolžnost, mora biti konec Tomašičevega terorizma.

Roženkranska delavska politika.

Kdo bi si bil to mislil! Papež Pij X., ki je še pred kratkim na grimadi sežigal modernistične „zmote“, je zašel med moderniste! Pogumno je pohodil stare cerkvene tradicije in po vzgledu protestantske konkurence, ki je že davno omejila število praznikov, je priskočil modernemu velikemu kapitalu, obrezanemu in neobrezanemu, krščenemu in nekrščenemu, ki prav nekrščansko odira krščanske delavce. V poslednjem času so obrnili visoki krogi veleindustrije in veletrgovine Rimu hrbet; da jih pridobi nazaj v naročje katoliške cerkve, je segel protimodernistični papež po protidelavskem receptu protestantskih reformatorjev in zmanjšal število katoliških praznikov. Sam kolovodja rimske cerkve je vzel bič v roko, pa podi delavce iz cerkva in templjev in na kapitalistično roboto jih naganja — v zatohle tovarne in v razbeljene plavže.

Oficijozno vatikansko glasilo „Osservatore Romano“ je — kakor smo že poročali — objavilo papežev odlok, ki izpreminja cerkvene določbe o cerkvenih praznikih. Motu proprio izvaia med drugim sledeče:

Izpremenjene časovne in družabne razmere priporočajo premembo dosedanjih predpisov o cerkvenih praznikih, ker hitre in ugodne zveze omogočajo potovanja v dežele, kjer je manj cerkvenih praznikov. Vrhutega pa je opaziti, da gostejši trgovski promet in in urno trgovsko poslovanje močno trpita vsled zamud, ki jih provzročajo mnogoštevilni prazniki. Končno sili draginja delavcev, da čim manj prenehavajo s svojim delom. Iz teh vzrokov je sveti oče sklenil zmanjšati število praznikov in omejiti praznovanje na nedelje, na praznike Treh kraljev, Vnebohoda, Marijinega spočetja, Marijinega vnebovzeta, Petra in Pavla in Vseh svetnikov. Praznike deželnih patronov je preložiti na naslednjo nedeljo. Papež poziva škofo, da predložijo sveti stolici svoje nasvete, če menijo, da bi v njihovem okolišu kazalo ohraniti kateregakoli teh odpravljenih praznikov.

Iz lastnega nagiba, po treznem prevdanku vseh okolištin in v sporazumu častitih bratov kardinalov, ki jim pripada normiranje o posvečevanju praznikov, odločamo:

Cerkvena zapoved glede poslušanja maše in glede počitka ostaja veljavna le za naslednje

Uredništvo v Ljubljani sprejema vse uredniške rokopise, ki jih ne vrača. — Upravništvo sprejema naročnino in inserate. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. — Cena inseratom: Enostopna petilistrica 20 vin., pogojeni prostor 25 vin., poslana in razglasi 30 vin. — Naslov: Uredništvo „Zarje“ v Ljubljani, Šelenburgova ul. 6. II., uradne ure za stranke od 9.—12. dop. in od 1/26.—1/27. zv. — Reklamacije poštnine proste.

dneve: za vse nedelje, za praznik rojstva obrezovanja, prikazovanja in vnebohoda Gospoda Jezusa Kristusa, za dan brezmadežnega spočetja in vnebovzeta Marijinega, za praznik apostolov in Vseh svetnikov. Praznik svetega Jožefa, ženina blažene Device Marije, in praznik rojstva svetega Janeza Krstnika oba z oktavo, se bodeta praznovala kakor doslej, prvi, če ne pade na nedeljo, naslednjo nedeljo, drugi pa na nedeljo pred Petrom in Pavlom. Praznik Rešnjega telesa z oktavo se bo obhajal na nedeljo po sv. Trojici. Praznik presvetega srca Jezusovega pade kakor doslej na šesti dan oktave.

Glejte, g'ejte, kdo bi si mislil kaj takega: papež, poglavar rimske cerkve, je v večjih skrbih za „razvitek trgovne in obrta“ kot za posvečevanje praznikov. Da je fini občutek za kapitalistični profit, ki ga je razvil v tem svojem odloku „sveti oče“, izzval gromovit aplavz v kapitalističnem svetu, je precej naravno. Novodobni kapital, ki je podrl vse razločke med petkom in svetkom, koprni po tem, da se v njegovih tovarnah kotel nikoli ne ohladi in da se kolesje nikoli ne ustavi: vsak odmor in vsak odih delavstva smatra za atentat na edino svetinjo, ki jo pozna, na svoj profit.

Zadovoljen s papeževim odlokom je veliki kapital, ki so mu delavska telesa — kakor vsako drugo blago — pripraven predmet za brezobzirno izkoriščanje. Kapitalistično časopisje vriska od veselja. Židovska „N. Fr. Presse“ piše med drugim: Ne da se tajiti, da je odlok z industrijskega (t. j. s kapitalističnega) stališča odločno pozdravljati; vsled njega je omogočeno intenzivnejše izkoriščanje fabriških naprav in za sedem dni podaljšanje delovni čas je v stanu znatno sceniti produkcijo.

Papežev odlok, ki namerava ugrabiti delavstvu oddih od vsakdanje politične tlake, da se kapitalistom niti za hip ne ustavi profit, pa je obenem važen dokument: iz njega je razvidno, da si je kapitalizem osvojil ves svet, da ni podjarmil le moderne države, temveč da si je udinjal tudi papeštvo in rimsko cerkev. Papež meče z altarjev stare svetnike in postavlja na njih mesto kapitalističnega malika.

Tista pravljica o „večjem zaslužku“ je le hinavski plašč, s katerim sramežljivo zagrinja papež svojo agentovsko vmeno za zahteve izkoriščevalnega kapitala. Delavci so okusili na svoji koži vse prokletstvo dolgega delovnega časa. Natanko vedo, da podaljšanje letnega delovnega časa za 11 dni trajno prav niti za en vinar ne poveša celotnega letnega zaslužka: na tisoče delavcev vrže taka odločba na cesto in ti tisoči nezaposlenih delavcev brez dela in jela, od gladu utrjeni in od obupa potrti, prodajo svoje roke kapitalistu za slepo ceno in pritiskajo na delavske mezde. V tem spoznanju se obrača že davno glavni boj delavstva za skraj-

MAKSIM GORKIJ:

Mati.

Socialen roman v dveh delih.

Pripognil se je ter težko in neokretno stopil v vežo. Mati je nekaj trenutkov postala pri durih in poslušala težke, odhajajoče korake. Potem se je tiho okrenila, šla v izbo in odgrinila zaveso je gledala skozi okno. Za stektom se je nepremično razprostirala črna tema, kakor da bi s svojim sijajočim, brezdanjim žrelom prežala na plen.

— Po noči živim! — si je mislila, — samo po noči! . . .

Žal ji je bilo za črnohradega, zastavnega mužika — širok je bil, krepak — in vendar je bil brez moči, kakor vsi ti ljudje . . . Kmalu se je vrnil Andrej, živahen in vesel.

Ko mu je povedala o Ribinu, je vzkliknil: — Ali pojde? Kar gre naj po vaseh oznanjat resnico, dramit ljudstvo . . . Pri nas mu je bilo težko. V glavi so se mu rojile posebne misli — za naše je bila glava pretesna . . .

— O gospodi je govoril . . . kaj je pa na tem! — je previdno pripomnila mati. — Ali nas ne varajo?

— Ali vam je gospoda kaj mar? — je smeje vzkliknil Malorus. — Eh, mamica, denar! Če bi ga le kaj imel! . . . Na tuj račun živimo . . . Nikolaj Ivanovič dobiva petinšestdeset rubljev na mesec — daje nam jih

petdeset. In tudi drugi tako. Čelo lačni študentje pošiljajo, kar so po kopejkah nabrali . . . Gospoda je zelo različna. Eni — nas varajo, drugi — stoje ob strani, a najboljši gredo z nami do konca . . .

Z rokami je plosnil in glasno nadaljeval:

— Do našega velikega praznika je še daleč, a prvega maja bomo obhajali manjši praznik . . . To bo veselje!

Njegove besede in njegova živahnost so pregnale nemir, ki ga ji je bil zasejal Ribin. Malorus se je sprehajal po izbi, in otiraje si z eno roko glavo, z drugo pa prsi, je zrl na tla in govoril:

— Glejte, časi oživi v srcu čudno čuvstvo! Človeku se zdi, kamorkoli pride, da so vsi ljudje tovariši, da v vseh gori en ogenj, da so vsi veseli, dobri pošteni . . . Brez besedi razumejo drug drugega . . . Nihče ne žali človeka, nihče ne čuti te potrebe. Vsi žive v zboru, a vsako srce poje svojo pesem . . . Vse pesmi hite kot potoki in se zlivajo v eno reko, in reka teče mogočno in svobodno v morje novega, jasnega življenja . . . Če pomisliš, da se vse to uresniči! Zgoditi se mora tako, če le hočemo . . . Tedaj umira začudno srce od veselja in človek bi najraje plakal . . . tako krasno je! . . .

Mati je nepremično sedela in se trudila, da ga ne zmoti v njegovem govoru. Vselej ga je poslušala z večjo pozornostjo kot druge preprostejše je govoril nego drugi in njegove besede so silnejše segle v srce. Tudi Pavel je zrl

v daljavo — kako je drugače mogoče, če greš to pot? Ampak on je gledal v daljavo sam in nikoli ni govoril o tem, kaj vidi. Andrej, tako se ji je zdelo, pa je bival zmerom s svojim srcem v dalji, vedno je iz njegovih besedi zvenela pesem o bodočem, vsečloveškem prazniku na zemlji. Ta pesem je razodevala mater smisel dela in življenja Pavlova in vseh njegovih tovarišev.

— In če se predramiš, — je govoril Andrej, zmajaj z glavo, in roke so se mu povesile ob telesu, — in se ozreš okolo sebe . . . je vse hladno in blatno! Oni so utrjeni in ozlobljeni, človeško življenje je izžeto, obglodano . . .

Ustavil se je pred njo in z globoko žalostjo v očeh je tiho in otožno nadaljeval:

— Bridko je to . . . ampak človeku ni verjeti, bati se ga je treba in — sovražiti! Življenje cepi in razdvaja človeka. Človek hoče ljubiti, pa ni mogoče. Kako naj odpustim človeku, ki kakor divja zver preži name, ki mi ne priznava žive duše in ki me suje v človeško obličje? Ne smem mu odpustiti — ne zaradi sebe, sam za svojo osebo prenašam žalitve, ampak pomagati ne smem zatiralcu, da se na mojem hrbtu nauči tepsti svojega bližnjika.

Zdaj je v njegovih očeh zažarel hladen ogenj; vzravnal je glavo in trdo nadaljeval:

— Nič škodljivega ne smem odlašati, četudi meni ne škoduje. Jaz — nisem sam na zemlji! Danes se pustim žaliti in se smejem žalitvi, ki me je zadela . . . a jutri pojde za-

lilec, ki je nad mano poskusil svojo silo, in sname drugemu kožo . . . Ljudi mora človek različno motriti, svoje srce mora strogo držati in ločiti ljudi: ta je — naš, ta je — tuj . . . Pravično je — a ni tolažljivo!

Mati se je domislila častnika in Sašenke. Vzdihihla je in dejala:

— In so vsi ljudje iz enega testa! . . .

— V tem je gorje! — je vzkliknil Andrej. — Gledati je treba z različnimi očmi . . . dve srci bijeta človeku v prsih — eno ljubi vse od kraja, a drugo velela — stoj, ne gre! To trga človeka na dvoje . . .

— Da, a! — je dejala mati. V njenem spominu se je pojavila mrka in težka podoba moža, kakor velika skala, z mahom poraščena. Predstavila si je Andreja kot Natašinega moža in Pavla, poročenega s Sašenko . . .

— A odkod? — je vprašal Andrej ves v ognju. — Tako očitno je, da je že smešno. Odtod prihaja vse to, ker ljudje ne stoje v eni vrsti. Torej uredimo vse v eno vrsto! Razdelimo enakomerno vse, kar je ustvaril razum in kar so izdelale roke! Ne držimo drug drugega v sužnjosti strahu in zavisti, v jetništvu lakomnosti in gluposti! . . .

Podobno sta odslej pogosto govorila. Andreja so spet sprejeli v tovarno; dajal je materi ves svoj zaslužek, in ona je sprejemala ta denar prav tako mirno, kakor ga je jemala iz Pavlovih rok.

(Dalje.)

šanje delovnega časa in za uvedbo zadostnega počitka. V našem majskem prazniku je simboliziran ta boj. In če je bajka v večjem zaslužku, s katero hoče papež olepšati svoj motu proprio, glede dnevnega plačanih delavcev očitna laž, je glede na mesec plačanih nastavlencev predrzna nesramnost: ne več zaslužka, ampak enajst dni več kapitalistične robe jim donša papežev odlok!

Odlok pri nas nima še veljave! Preden izpregovori državna oblast svojo zadnjo besedo, bodo razpravljali o tem predmetu tudi avstrijski škofje na svoji jesenski konferenci; tem postavnim fantom bo moralo zagreti delavstvo na ušesa, da si ne da meni nič tebi nič jemati v trdem napornem boju pridobljenih pravic. In ni dvoma, da se bo avstrijski episkopat dobro premislil, preden začne vojsko zoper delavstvo in njegove življenske pravice.

Ena dobre pa papeževemu odloku ni odrekati: kakor solnčni žarek je posvetil v tisto lažljivo komedijo, ki jo klerikaleci imenujejo — krščansko — socialno politiko. Z enim samim grobim mahljajem je papež razdril tisto rahlo in precej prozorno pajčeto, ki jo predejo klerikaleci tudi na Slovenskem. S papeškim odlokom je dognano, da je konec vse krščanske socialne politike — kapitalistična malha. In ni čuda, če spregledavamo celo tisti delavci, ki so jih doslej klerikaleci za nos vodili, da se naj-nevarnejši delavski sovražnik skriva za — monštranco in roženkrancem.

Ameriške črtice.

Piše R. Š.

„Po njih sadu jih boste spoznali“, pravi sveto pismo. Tako lahko tudi rečemo o naši duhovniški stranki na Slovenskem in o njenem vgojevanju slovenskega naroda. Nihče ne more zanikati, da igrajo duhovniki pri vzgoji slovenskega naroda sedaj glavno vlogo. Kakršnen je narod, takega se naredijo duhovniki, vsaj v precejšnjem obsegu. Ako pa hočeš ceniti napredek in omiko kakega naroda, ga moraš primerjati z drugimi narodi. Nobene stvari ne moremo pravilno presojati, ako je ne primerjamo. Kakor si moremo razlagati razdaljo med telesi, samo če imamo več objektov, da jih primerjamo, ali časovno dobo, ako imamo gotova zgodovinska fakta, tako je tudi z narodi. Narod ne more sam soditi o sebi, kakor ne more umetnik ocenjevati samega sebe in svojega mnenja vsiliti kritikom. V Ameriki veliko laže sodimo in ocenjujemo slovenski narod kakor na Slovenskem, ker ga tukaj lahko primerjamo z Amerikanci, Nemci in drugimi narodnostmi. Tukaj lahko spoznamo, kakšen sad je rodila klerikalna vzgoja na Slovenskem, in tukaj šele razumemo človek prav božji, kako zavožena je vsa politika in vsa vzgoja slovenskega naroda. Tukaj se zdi človeku, da smo mi Slovenci najmanj začetniki, ali smo let za Angleži ali Nemci; Svedji, Norvežani in v Ameriki naseljeni Francozi so daleč pred nami. Edina naša tolažba je, da so nekateri narodnosti še za nami, kakor Hrvati, Italijani, Madžari. Skoro na naj-najbolj stopnji vzgoje pri drugih narodnostih so dobri Slovaki, kjer je duhovska kontrola nad ljudstvom še veliko hujša kakor pri Slo-
venih.

Slobo lastnosti, ki so jih prinesli Slovenci v starega kralja, in ki jih posebno ločijo od drugih narodov, so v prvi vrsti pijančevanje, vpitje, razsajanje, pretepi in nesnaga in nered po stanovanjih in naselbinah. Na skoraj vseh narodih, da bi primeroma toliko pri kakor Slovenci. Leta 1910 je bilo v Clevelandu 95.000 slovenskih „saloonov“ za kakih 15.000 Slovencev. Vsak gostilničar mora plačati 100 dolarjev na leto za krčmarsko licenco, storitve slovenskega denarja v državi in lokalno blagajno. Vsak gostilničar mora plačati za svojo družino najmanj 1000 dolarjev, vsi skupaj torej zopet 95.000 dolarjev. Pijane so gotovo popije najmanj za 250.000 dolarjev na leto.

in Brezplačna Slovencev v Ameriki živi v gostini: Sapa (tovarna), saloon pa cerkev. Dondavijotpe kakor mule, ker ne znajo jezika in se tudi ne trudijo, da bi se ga naučili, kajdarina delajo, pijejo, v nedeljo gredo do bogocerkve, mestoloko iz prepričanja, ampak z naveda inotist skrivne bojazni pred peklom, da go skupaj duhovniki v srce že mladim otrokom. Za izobrazbo imajo malo veselja, ker je za dobrega katoličana sploh bolje, da ni izobražen, ker sicer dobi verske dvome in politične krupulone!

— Gostilničarji so glavni podpiratelji cerkve. Med tednom vkradejo denar iz žepov delavcev, da po postitvi v gostilničar, vsaj v Clevelandu, ne morejo poslovati; v nedeljo darujejo pa cerkvi, kar so med tednom nakradli ter so vzgledni tvari „Belih suženj“ v pravem pomenu: sicer vsi po slovenskih gostilnah, pač pa vse po polni slovenskih deklet, ki žrtvujejo svoje postojanje svojo sramežljivost in pogosto svojo deviško čast v korist salonarjev.

NOVICE.

* **Impozantna demonstracija zoper kalice svetovnega miru.** Kakor vsako leto se je vršil v nedeljo na švicarskih tleh, v Arbonu, tik avstrijske in nemške meje mednarodni proletarski sestanek, ki so se ga udeležili v ogromnih množicah socialisti, demokrati iz Švice, Avstrije in Nemčije. Nad dvajset tisoč delavcev iz vseh treh držav je v ostri resoluciji obsodilo brezvestno početje vojnih hujšakcev, ki se prav zdaj z bakljo igrajo okolo maroškega smodnika. V sprevedu je bilo nad 500 kolesarjev in enajst godb. Na zborovanju so govorili sodr. Adolf Braun iz Dunaja, sodr. deželni poslanec Liebknecht iz Nemčije in sodr. narodni svetnik Greulich iz Švice.

* **Kako se delajo antimilitaristični procesi?** Organi državnega pravdnštva na Čškem so se enkrat do kosti blamirali s svojimi antimilitarističnimi procesi proti sodrugom, ki so toliko pametni, da znajo na shodih govoriti o militarizmu na tak način, da zadenejo v živo, a da jim vendar najbolj reakcionarni policist ne more zlezti za kožo. V Čes. Budjovcih je državno pravdnštvo na podlagi anonimne ovadbe uprizorilo pravo pravico krizarsko vojsko proti uredniku sodr. Križu. Zaslišanje je sledilo zaslišanju. Operiralo se je na podlagi sledečih podatkov: Prvič. Sodr. Križ je meseca marca t. l. baje hudo napadal militarizem in armado na shodu v Krumlovi. V predpreiskavi pa je sodrug Križ nepobitno dokazal, da vse svoje življenje ni bil v Krumlovi. Drugič. Sodr. Križ je na javnem shodu v Krču pri Vodnjanih govoril v takem tonu o militarizmu in o armadi, da je razjarjena množica videla koste armade v občinskem policaju in ga stolkla. Obdolženec je zahteval konfrontacijo z onim policajem, pri kateri je izjavil policaj, da sodr. Križ ni nikdar videl v življenju. Državno pravdnštvo mu je naprtlo še mnogo drugih takih „zločinov“ in mu očitalo, da zapeljuje vojake na nepokorščino. Sodr. Križ je moral begati od sodnije do sodnije. Sledujoč so sodniki vendar spoznali nekrivdo obdolženca. Bil je popolnoma oproščen, a državno pravdnštvo je odneslo kopo blamaž.

* **Ne hodite okrog žita, kadar se v njem zabava gospod adjunkt.** V neki vasi na Moravskem je šel delavec Cyril Puk okrog kope žita. Nenadoma se zasliši strel in delavec je ranjen padel na zemljo. Težko ranjenega so odvedli v brnsko bolnico. Dognalo se je, da je nanj streljal neki gospodarski adjunkt, ki se je v žitu zabaval — seveda ne sam. Adjunkt se izgovarja, da ga je hotel delavec napasti.

* **Žensko hlačno krilo in pater z revolverjem.** Iz Rima se poroča, da so v Napulju fanatiki v taki meri nahujskali priprosto ljudstvo proti damam, ki so se sprehajale v modernem hlačnem krilu, da so se iz tega izcimili veliki poulični kravali. Razjarjena množica je dame zasledovala in venomer tulila: „Proč s hlačami! Bug ne dopušta tega! Grešnice naj se pokore!“ Dame so morale pred množico pobegniti. Ali tedaj so se pojavili pristaši „modne svobode“, pa so se postavili proti preganjalcem, tako da je prišlo do hudega boja. Pri tem pa je del demonstrantov opazil nekega patra in skušal nanj zlit svojo nevoljo. Eden mu je tudi zbil klobuk z glave. Pater je takoj potegnil revolver in ustrelil na napadalec. Ljudstvo pa je pozabilo na dame in bi bilo kmalu duhovna linčalo, da ga ni o pravem času rešila policija iz tega nevarnega položaja. Tako je rešil duhovni oče lepi ženski spol in policija njega!

Ljubljana in Kranjsko.

— **Zakon o volilni dolžnosti** učinkuje v praksi kakor neznozna sekatura. Zadnje dni je cela vrsta volilcev dobila plačilna povelja; kdorkoli se ni udeležil volitve, mu je naložena globa. Ljudje se pa čudijo, ker niso bili nikoli zaslišani, pa so prepričani, da so po krivem kaznovani, ker so bili zadržani v smislu zakona. Zlasti železničarji, ki so se itak jezili, da se niso mogli udeležiti volitve, so razburjeni, ker morajo sedaj še povrh plačevati globo. Vendar pa jim nič ne pomaga, zakaj v smislu zakona je globa upravičena. Zakon o volilni obveznosti namreč zahteva, da se mora volilec, ki ni prišel volit, v teku osmih dneh opravičiti. Ali komu je to znano? Vsak človek vendar ne more biti jurist, drugi ljudje pa imajo svojih opravkov preveč, da bi mogli študirati vse zakone in preiskavati njih skrite gube, zlasti pa še kranjske deželne zakone, ki so tako ženialno zverženi, da jih večini niti oni ne razumejo, ki so jih sklenili. Najmanj kar bi se moglo zahtevati bi pa bilo to, da bi se z razglasom volitev tudi uradoma publiciralo, kdaj, kje in na kakšen način se morajo upravičevati tisti, ki so bili zadržani od volitve. Upamo da se vsaj to izvrši pri prihodnjih volitvah.

— **Prepoved argentinskega mesa.** Kakor nam javljajo z Dunaja (glej zadnje vesti) noče poljedelsko ministrstvo več dovoliti

uvajanja argentinskega mesa. Vlada nastopa tako, kakor da je to samo zadeva parobrodne družbe „Austro Americana“. Ali uvoz argentinskega mesa je zahtevalo vse prebivalstvo, ki ne plava v cekinih in bi tudi včasih rado imelo kosček mesa in krožnik goveje juhe na mizi. Uvoz argentinskega mesa je daudanes izmed najvažnejših vprašanj narodnega gospodarstva in prepoved nima koristiti nikomur razven preveznim veleagrarcem. Na delavsko ljudstvo je pa to atentat, proti kateremu je treba protestirati z vso odločnostjo. Tudi ljudjansko prebivalstvo se je tako privadilo argentinskemu mesu, katerega je prihajalo le vse premalo, da bo to neverjetno prepoved bridko občutilo. Socialno demokratična stranka priredi tudi v Ljubljani v najkrajšem času protesten shod zoper ta napad na ljudske interese in delavstvo bo imelo priliko, da pokaže, če soglaš s to protiljudsko politiko agrarnega ministrstva.

— **Zato, ker jih lahko prodaj!** Prijatelj našega lista nam piše: V nedeljo zvečer sem poslal po klobaso v znano narodnjaško gostilno pri Bončarju na Sv. Petra cesti. Deček mi prinese pol suhe, 13 cm dolge klobase in mi pove, da stane pol klobase 50 v, cela pa 1 K. Moji ženi, nje materi in meni je kar beseda zastala in od začudenja smo osupnili. Takoj vzamem pol te dragocene klobase in jo nesem nazaj v gostilno. Na vprašanje, kaj stane pol klobase, mi potrdijo, da stane 50 vinarjev. Nato sem se poslovil od klobase in zahteval denar nazaj. Vprašal sem še, zakaj so klobase tako drage, nakar sem dobil odgovor: Zato, ker jih lahko prodam! — Ljubljanskega konsumenta sme pač vsak poljubno skubiti.

— **Delavska hranilnica in posojilnica** se je preselila v lastne prostore Wolfova ulica št. 3, II. nadst.

— **Iz Šiške** nam pišejo: Doba kislih kumar prihaja v deželo, ko meščanski časopisi ne vedo kaj pisati. Zato se je menda v Šiški vpriporila oslarija z ustanavljanjem pravoslavne cerkvene občine in cerkve... No — no — predpust je še daleč.

— **Nasledki volilne dolžnosti.** (Dopis iz Šiške). Te dni so začeli razpošiljati gg. iz c. kr. okr. glavarstva plačilne naloge po 1 K — onim volilecem, ki 13. junija niso šli volit. Niti zaslišali niso nobenega! Kar kaznovali so jih — brez oziroma, ali je bil dotičnik v službi ali ne. — Svetujemo vsem, naj se pritožijo in pa radi daljših korakov oglasijo v uredništvu „Zarje“.

— **Posilstvo.** 3. t. m. popoldne sta napadla dva mlada fanta na polju za topničarsko vojašnico ženo izvoščka in jo skušala posiliti, a so ju ljudje prepoznali. Napadalec sta nato ometavala priče s kamenjem. Policija je zločinca — dva brata iz Mavčič na Gorenjskem, stanujoča v Spodnji Šiški — izsledila in se bodeta morala zaradi poskušene zločina zagovarjati pred deželnim sodiščem.

— **Nesrečen padeč.** Tovarniški delavec Karl Pikar iz Belepeči se je nedavno tega ob pol šestih jutraj k napovedani vaji požarne brambe; pol ure pozneje so ga našli z razbito glavo v cestnem jarku. Ponesrečenca je po izjavi matere pogosto popadla huda omotica in je verjetno, da je v omotici padel v cestni jarek in se ubil.

— **Prekanjen tat.** (Dopis iz Litije). Gostilničarju in trgovcu Alojziju Petercelju iz Dolenje Dobrave pri Litiji je bila po noči ukradena iz ščatunske mize lesena skledica, v kateri je bilo več kot 300 K. Tat se je skrival v prodajalni in se dal zvečer zapreti v hišo. Postregel si je s slanino in kruhom in izvršil tatvino, ko je vse spalo. Nato je odntraj odklenil vrata in zločno odšel svojo pot. Leseno skledico — brez denarja seveda — so našli drug dan pod bližnjim kozolcem. Drugega sledu tat ni pustil za sabo.

— **Elektrokineematograf „Ideal“** Franc Jožefova cesta št. 1. Hotel pri Maliču. Vsak torek, petek in soboto nov spored! Ob ugodnem vremenu bo poslednja večerna predstava ob 9. na velikem vrtu. Spored za sredo in četrtek: Humoristične igre v Singapuru. (Naravni posnetek.) Prevarani tat. (Komično.) V pričakovanju polnočnega vlaka. (Lepa drama.) Kinematograf v Afriki. (Naraven posnetek.) Moric bi rad umrl. (Velekomično.) Dodatek k večernemu sporedu: Skrivnosti preteklosti. (Lepa drama.)

— **Vlom na Bakeku.** Pred kratkim so neznani storilci vlomili v zaklenjeno hišo Marije Lešnjakove na Bakeku in odnesli več dragocenosti in 12 K 60 vin. gotovine. Zdjaj orožništvo na Bazovici pri Trstu prijelo 26 letnega Jož. Nemca in 20 letnega Jož. Kluna iz Ulišč na Primorskem, pri katerih je našlo ukradene stvari.

— **Otroka je povozil.** Iz Postojne poročajo: Pred nekaj dnevi je posestnik Andrej Požar jun. nakladal seno na travniku; njegov štiriletni sinček se je kakih deset korakov za vozom igral s psom. Ko je Požar obrnil voz, je šlo kolo otoku čez prsi in ga močno poškodovalo. Otroka je nesel nesrečni oče domov, kjer je čez dve uri umrl.

— **Samomor.** Kakor se nam poroča, so našli truplo že od srede 12. t. m. pogrešanega

trgovskega sotrudnika Milana Železnika v Kamniški Bistrici pri Stranjah. Ponesrečenec je imel tudi glavo prestreljeno in je izvršil dvojen samomor. Železnikar je bil nenavadno tihe in molčeče narave in je v zadnjem času mnogo bolehal in hiral ter je, toda le svojim prijateljem, večasih potožil o bolečinah v glavi in prsih, vsled česar se da sklepati, da je samomor izvršil v trenutkih duševne zmedenosti.

Koroško.

— **Občinski volitev v Celovcu** se je v tretjem razredu od 1432 volilnih upravičencev udeležilo samo 300. Dva glasova sta bila neveljavna, ostali so bili oddani za nemško-nacionalne kandidate ter so izvoljeni mizarški mojster R. Hofer, pletar H. Murero in revident F. Wilfan.

— **Poskušeni samomor starke.** Zastrupiti se je hotela v mestni hiralnici v Celovcu 69letna Marija Trupe. Izpila je steklenico v vodi razredčenega fosforja. Starko so pravčasno dobili in jo odpeljali v deželno bolnišnico.

— **Smrtua nesre a vojaka.** V Ziljski dolini imajo vaje razni pionijski oddelki. En oddelek je gradil v okolici Rajže stezo za silo čez neki jarek. Med delom se je utrgal velik del podkopene zemlje in podsl prirojra Primoža Celnika. Zlomil si je obe roki in nogi in dobil težke poškodbe na glavi. Čez tričetrt ure je umrl.

Stajersko.

— **Klerikalcem diše Trbovlje.** Klerikaleci hočejo ribariti med zidarji in sklicujejo zakotne shode, kjer ne znajo nič drugega nego psovati socialne demokrate. Sedaj krošnjarijo s protesti zoper — — — industrije, ki jim je socialno zavarovanje neljubo in ki bi ga radi uničili. No, kakor pa vemo vsi: tudi klerikaleci so tisti, ki jim socialno zavarovanje ne diši. Naši Susteršiči in Benkoviči so z dosedanjim svojim delom pokazali, da jim je socialno zavarovanje deseta briga. Sedanji tozadevni klerikalni shodi hočejo nekaj prikriti, kar — — — smrdi. V Trbovljah jim ne zaupamo; pravimo vedno: proč od nas!!

— **Očim zaklal pastorka.** Iz Trbovelj nam poročajo: Med posestnico Uršulo Brdnic in njenim sinom iz prvega zakona Viktorjem Knezom je bil že dobri dve leti prepri, ker je mati izročila svoje premoženje drugemu svojemu možu Brodniku in pri tem prezrla sina. V nedeljo popoldne, ko je prišel Viktor Knez v gostilno staršev, sta se zopet začela sporekati. V tem pa je prihitel Uršin mož Jože Brodnik iz druge sobe s kosirjem v roki in udaril svojega pastorka s tako silo po glavi, da se je Knez takoj mrtev zgrudil. Očima so prijeli in oddali sodišču.

— **Družinska tragedija.** Iz Trbovelj se nam poroča: Delavec cementne tovarne v Trbovljah Anton Hlebič, ki je bil že nad eno leto bolan na jetiki, katere se je nalezal pri mučnem, prašnem delu v zdravje uničujoči tovarni, je hotel napraviti svoji in svojih otročičev žalostni usodi konec. Mož je hiral ob največji bedi že tri mesece v postelji in čakal na odrešitev. Ker je bila beda v družini velika — zaslužil ni ničesar, bolniščina je bila tudi že pri kraju, živež neznošno drag — je večkrat jokal iz usmiljenja do svojih otročičev in jih miloval. Žalostna usoda je dovedla moža do pretresljivega čina: Dne 17. t. m. okoli devetih je naprosil svojo ženo, naj mu prinese pol litra vina, ki bo itak zadnji. Žena mu je brez vsake hude misli ustregla in odšla v gostilno k Weberju po vino. Medtem pa je Hlebič vzel kuhinjski nož ter prerezal svojo dve leti staremu sinčku Maksimiljanu, štiriletni hčerki Angeli in končno sam sebi vrat. Ko je prišla žena z vinom domov, je opazila vse temno in je pričela klicati na pomoč. Sosede, ki so bili takoj v Hlebičevi sobi, so našli sinčka mrtvega, hčerko in očeta pa težko ranjena v krvi v postelji. Hlebiča in hčerko so oddali v bolnišnico, kjer čakata na nedvomno odrešitev. Taka je usoda delavca, kadar žrtvuje nenasitljivemu kapitalu svoje zdravje. In to je od boga ukazani red?

— **Hrastnik.** V nedeljo 23. julija popoldne se vrši shod z dnevnim redom: 1. Otvoritev državnega zbora. 2. Organizacija delavstva na gospodarskem polju. Poroča sodrug Anton Kristan iz Ljubljane. Sodrugi! Doba je važna, treba je, da smo informirani o vsem, kar se godi okrog nas. Agitirajte vsi, da bo shod kar najboljšo obiskan!

Trst.

— **Z letalnim strojem čez jadransko morje.** Prihodnje nedeljo bo avijatik Tržačan Widmer letal s svojim Bleriot monoplanom v Gradežu. Proti večeru pa se bo, ako bo vreme dopuščalo, dvignil, da preko jadranskega zaliva poleti iz Gradeža v Trst. Na zemljo se bo spustil v Trstu pri Sv. Andreju in sicer na enem izmed novih pomolov. — Dne 30. in vseh osem dni potem bomo imeli v Trstu avijatični teden. Po končanem letanju v Žavljah se bo 6 do 7 avijatikov dvignilo, da prelete jadransko morje do Benetk. Da bodo poleti v

Žavljah in polet preko jadranskega morja zanimivi, se razume, ker bomo imeli v Trstu najboljše letalce. Pripravlja se pa tudi avijatični „raid“ Reka, Opatija — Trst.

Goriško.

Občni zbor goriške okrajne bolniške blagajne.

Okrajna bolniška blagajna v Gorici je imela pretekli mesec svoj letni občni zbor ob navzočnosti 34 delavskih delegatov; goriški magistrat je zastopal Dr. Trevisan. Zastopniki delodajalcev se niso udeležili zborovanja, nekateri od njih so v neutemeljeni pritožbi zahtevali nič manj kot suspenzijo občnega zbora. Magistrat, ki si je l. 1909. in l. 1910. tako grdo svoje prste opekeli, se je to pot premislil, in je vrgele pritožbo v koš.

Predsednik sodr. Callini je v svojem nagovoru sporočil, da je namestništvo meseca novembra m. l. odobrilo izpremembo pravil (povišek prispevkov s 1. januarjem 1911 od 3-75 na 4-25 % in podaljšanje pravice do bolniške podpore od 20 na 25 tednov).

Iz poročila, ki ga je podal vodja sodr. Tuntar, je razvidno med drugim, da je leta 1910. število članov v tolminskem okraju naraslo od par desetih iz zaslave ere Travunja, na več stotin; v celotni okolici bolniške blagajne pa je poskočilo število do 31. decembra 1910 za 1756 članov. Za bolniške prispevke se je zaračunilo K 149.633-29 nasproti K 116.987-46 l. 1910; globo so narasle od K 614-45 l. 1909. na K 2.336-12 l. 1910. Čisti dobiček l. 1910. je znašal K 24.236-39 nasproti K 4.461-81 l. 1909; čisti dobiček iz l. 1910. je največji, od kar obstoji bolniška blagajna.

Iz nadaljnjega poročila je razvidno, da je bilo l. 1910. za okrajno bolniško blagajno v Gorici leto obnove in radikalne reorganizacije v vsem njenem poslovanju, da se je pod našo upravo ta koristni zavod socialne oskrbe povzpeli na višino, ki so jo druge bolniške blagajne že davno dosegle. Mirno lahko trdimo — in naše delo v minulemu letu je najočitnejši dokaz naše trditve, da je sedaj uprava bolniške blagajne v Gorici taka, kakor jo zahteva zakon in kakor jo delavski razred po vsej pravici lahko zahteva. — Prva skrb odbora je bila nadzorovanje delodajalcev tako v mestu kakor v okolici in v političnem okraju tolminskem, katerega so prejšnji odbori popolnoma zanemarjali v veliko materialno in moralno škodo bolniške blagajne in prizadetega delavstva. Že prvi uspehi so prepričali odbor o potrebi podružnice v Tolminu, ki posluje v zadovoljnost delavcev in delodajalcev od 1. septembra 1910. V zvezi z nadzorovanjem delodajalcev in vsled pomnožitve članov, se je uredila in zboljšala z državnih služb v vsem okolišju bolniške blagajne. Z zdravniki po vseh večjih trgih v sodnih okrajih: Kanal, Tolmin, Kobarid in Bovec so se sklenile službene pogodbe; za cerkljanski okraj, kjer ni zdravnikov, smo pridobili zdravnika iz Idrije. Ambulanco bolniške blagajne, ki je bila preje v dosti sramotnem stanju, se je preuredilo po modernih načelih. Nadalje smo izdelali službeno prazmatiko, uravnajočo pravice in dolžnosti zdravnikov, hkrati so se zvišale plače zdravnikov primerno njihovu trudu. Pragmatika je stopila v veljavo s 1. januarjem 1911, kmalu potem je stopil v veljavo zdravniški red, ki uravnava zdravniško pomoč po potrebah članov bolniške blagajne. Leta 1910. so se tudi preuredili uradi. Blagajna, prijavljanje in nadzorovanje bolnikov, ekonomat, priglavljanje članov, skratka vse sekcije poslujejo po načelih, ki jih zahteva moderni čas od administracije. Prvi pogoj za dobro administracijo je pošteno plačano osebje, zakaj le od dobro plačanega se more in sme zahtevati, da z verno postavlja vse svoje zmožnosti v službo zavoda. Zategadelj je odbor izdelal in načelstvo odobrilo službeno pragmatiko, odgovarjajočo časovnim potrebam; pragmatiko izdelano v smislu pravil, odobrenih od namestništva, je potrdila nadzorna oblast goriškega magistrata.

— **Gorica.** Izvrševalni odbor okr. organizacije Gorica, prosi vse zaupnike goriške okolice, kateri imajo znamke strankarskega davka, brošure, kolke in drugo v kolportaji, da čim preje obračunajo, in sicer vsled reorganizacije stranke, pri blagajniku izvrševalnega odbora, kateri se nahaja vsako nedeljo od 10. do 11. ure dopoldne v Delavskem domu, ul. Tre Re 16 l. nadst.

— **Sempolaj.** Javen ples prirede šempolajski sodrugi v nedeljo dne 23. t. m. na senčnatem dvorišču gostilne Zidarič. Sodrugi in prijatelji, udeležite se naše veselice v obilnem številu. Op. V slučaju slabega vremena se

plesna zabava vrši naslednjo nedeljo dne 30. t. m.

— **Vesela vest iz St. Andreža.** Preteklo nedeljo se je zbralo na povabilo tukajšnjega zaupnika Petra Brisko v dvorani gostilne Nanut, lepo število naših somišljenikov, da se pogovorimo o ustanovitvi „Krajne skupine v St. Andrežu“. Predsedoval je sodrug Brisko, kateri je na kratko poročal o izidu konference, vršivše se v Gorici, dne 2. t. m. in o njenih sklepih. Sodrug Al. Štolfa iz Gorice je pojasnil potrebo in pomen reorganizacije na Goriškem ter naglašal potrebo razširiti na še časopisje med delavstvom, ker je edino katero zagovarja koristi delavskega ljudstva. Na to se je izvolil odbor krajne skupine St. Andrež iz sledečih oseb: Brisko Peter, Tabaj Anton in Vizintin And. Po zborovanju se je razvila živahna debata o potrebi, da se zopet oživi izobraževalno društvo, katero naj bi imelo namen razširjati izobrazbo med delavstvom, predvsem med našo mladino. Upati je, da bo društvo v kratkem začelo svoje delovanje. Po končani razpravi so takoj vsi prisotni pristopili h krajni skupini jugoslov. soc. dem. stranke v St. Andrežu in je ta skupina ena najmočnejših.

— **Na naslov poštne direktorje.** (Dopis iz St. Andreža.) Opozorjamo c. kr. pošto ravnateljstvo v Trstu, da napravi enkrat konec škandaloznim razmeram na tukajšnji pošti. Dostavljanje „Zarje“ je naravnost nemarno. Akoravno list izhaja vsak dan, so dogajajo slučajji, da tukajšnji naročniki ne dobe lista po več dni in še celo po cel teden ne. Obrnili smo se na upravništvo lista, ali dobili smo odgovor, da se list redno odpošlje vsak dan in vsakemu naročniku; in ventar tu ne dobivamo lista, kakor bi ga morali dobivati. Kje se zgublja?!

— **Nesreča na avstrijski bojni ladji.** Med strelnimi vajami topničarjev se je razletel na bojni oklopnici „Nadvojvoda Franc Ferdinand“ v Pulju top. Dva topničarja sta lahko, eden pa težko ranjen. Vzrok razstrelbe je neznan. Ranjence so odpeljali v mornarsko bolnišnico v Pulju.

Državni zbor.

Dunaj, 18. julija.

Z običajnim velikim ceremonialom se je danes izvršila slavnostna otvoritev državnega zbora v prestolni dvorani cesarskega gradu. Okrog dvora je bilo vso uro pred poldnevom živahno vrvenje, prihajanje in odhajanje kočij, postavljanje častne straže, itd. V dvorani je bila jako pestra slika. Dvorski dostojanstveniki so prihajali v svojih uniformah, nekateri poslanci v narodni gali, med črnimi fraki je bilo mnogo vojaških uniform. Točno opoldne je vstopila vlada, dvorski dostojanstveniki in člani cesarske hiše, končno pa cesar, ki je takoj stopil na prestol, prevzel od barona Gautscha prestolni govor ter ga prečital z jasnimi glasovi.

Prestolni govor ne obsega nikakršnega presenečenja. V prvo vrsto postavlja zopet militaristične potrebe pa davčno reformo, ki napoveduje nove davke. Govori pač o pravični razdelitvi bremen, ali to je večidel manj le olepševalna figura, ki ne more zbnjati globoke vere. Napovedani načrti ne pravijo nič novega. Tudi naglašanje narodnega sporazuma se ponavlja v vseh prestolnih govorih. Gre le za to, kako daleč bo segala Gautscheva sposobnost na tem polju in pa njegov vpliv. Neugoden vtisk napravlja stavek, ki govori o sporazumu med Čehi in Nemci, ker je iz njega razvidno, da se v merodajnih krogih še vedno ne misli na kakšno temeljito rešitev narodnega vprašanja, ki ni češko-nemško, temveč splošno avstrijsko vprašanje.

Prestolni govor

naglašja, da je zadnji državni zbor ustvaril marsikaj priznanja vrednega; vendar pa je ostalo mnogo nujnih in važnih nalog neresenih. Prebivalstvo pričakuje od nove zbornice raznovrstnega plodovitosti in koristnega dela. Napredek vojaških sil po vseh državah nalaga tudi Avstriji v prvi vrsti skrb za zagotovitev

močne brambne sile,

češ, da se z njo najbolje varuje mir. Zato bo vlada predložila parlamentu brambne predloge, ki imajo namen skrajšati aktivno vojaško službo in olajšati nje izvrševanje. V zvezi s tem je reforma vojaškega kazenskega zakonika ter preskrbe podčastnikov, službečih čez svojo zakonito dobo.

Nujno potreben rešitve je

bančni zakon,

ki ima postaviti državno bančno poslovanje na trdno podlago.

Potem naglašja prestolni govor, da je nastala nujna potreba odpreti

nove finančne viře

s pravično razdelitvijo javnih bremen. Zato predloži vlada

davčno reformo,

ki bo omogočila, da dobe tudi dežele finančno pomoč in se sanirajo. Samo temeljita davčna reforma bo omogočila izdatne socialne, gospodarske in kulturne reforme.

Nadalje naznanja prestolni govor, da se v kratkem vnovič predloži načrt

socialnega zavarovanja,

ki bo upošteval nove izkušnje. Potem obljubljuje reforme na polju delavskega varstva, pri čemur se bo tudi ozirali na upravičene zahteve državnih uslužbencev in na določitev njihovih uradnih dolžnosti. Na gospodarskem polju hoče vlada posvetiti svojo brigo pospeševanju kmečkih, obrtniških in trgovskih potreb. Urediti se bo moralo izseljeniško vprašanje.

Prestolni govor omenja

upravno reformo

ter govori

o prometni politiki,

ki zahteva, da se razširi železniška mreža in povzdigne rentabilnosta na državnih železnicah. Pospeševati je treba prekomorsko trgovino in skrbeti za dobre trgovinske zveze z drugimi državami. Za gospodarsko povzdigo Galičije se imajo izvesti notranji gališki kanali in predloži vlada tudi o tem vprašanju v kratkem potrebne načrte.

Razvoju šolstva

se ima posvetiti vsa pažnja; nujna je spopolnitev visokega šolstva. Ustanoviti se mora italijanska fakulteta. Tudi

pravosodno zakonodajstvo

nalaga obširne naloge, med katerimi je na prvem mestu reforma kazenskega prava in kazenskega procesnega reda, zakonodajstvo za varstvo mladine, delna reforma civilnega prava in razbremenitev sodišč.

Da bo zbornica poslancev mogla izvesti svoje mnogoštevilne naloge, je potrebna preosnova

zakona o državnem zboru

in poslovnika. Sporazum narodov in ublažitev sporov, ki škodujejo blaginji splošnosti in ovirajo plodono delo, je pogoj za uspešno parlamentarno delo. Z ozirom na to bo vlada delovala na to, da se doseže

sporazum na Českem.

Razmerje Avstrije do drugih držav je prijateljsko. Prestolni govor se zaključuje z nekaterimi pesniško navdahnjenimi stavki.

Zaradi krvavih dogodkov v Drohobyču je Poljsko kolo sklenilo vložiti v parlamentu nujen predlog, ki ga bosta utemeljevala poslanca Bilinski in Gross. Predlog se glasi:

1. Vlada se pozivlje, da uvede strogo vojaško in civilno sodno preiskavo, da se krivci izlede in kaznujejo.

2. Vlada se pozivlje, naj se ukrene, da dobe žrtve drohobyčskih dogodkov in njih družine popolno odškodnino.

3. Vlada se pozivlje, naj čimprej predloži državnemu zboru zakonski načrt o jamčenju države za krivdo državnih upravnih in vojaških organov ter za škode, ki jih utrpel nedolžne osebe brez krivde omenjenih organov pri uradovanju za varstvo javnega mira.

Predsedništvo gosposke zbornice je sestavljeno kakor v zadnjem zasedanju. Predsednik je knez Windischgrätz, podpredsednika knez Fürstenberg in knez Schönburg. Bivša poslanca knez Auerperg in dr. Wittek, ki pri zadnjih volitvah nista dobila ma datov, sta zopet vstopila v gosposko zbornico.

Vseji klubovih načelnikov je posl. Gustav Gros v imenu nemške nacionalne zveze reklamiral predsedništvo poslanske zbornice za svojo stranko, ker je v zbornici najmočnejša. Nemško nacionalna stranka bo kandidirala dr. Sylvestra. Ker proti Sylvestrovi kandidaturi v zbornici ni resnega odpora, je njegova izvolitev v petkovi seji zagotovljena. — Konferenca klubovih načelnikov je sklenila v petkovi seji po volitvi predsedstva izvoliti legitimacijski imunitetni odsek. O številu članov in o ključu po katerem se mesta razdelja na posamezne stranke bo sklepala jutrišnja konferenca.

Klub poljskih socialnih demokratov je sklenil socialističnim klubom ostalih narodov predlagati, da se na čelstva

soc. dem. vseh klubov dogovarjajo o skupnem nastopu v skupnih vprašanjih dotedaj, da se oživotvori oblika tesnejšega sodelovanja.

Klub italijanskih liberalcev je izvolil za svojega načelnika posl. Malfattija.

Parlamentarna komisija češkega kluba je pritrdila vstopu dr. Stranskega in njegovih pristašev v enoten češki klub; sprejela je tudi agrarca Praška in Zahradnika.

Delavsko gibanje.

— **Pekovska stavka v Ljubljani** se nadaljuje. Pogodbo je podpisalo 15 mojstrov, pri katerih se dela. Z ostalimi je vsako pogajanje za sedaj nemogoče, ker bi radi speljali delavce na led. Gospod Pauer pravijo, da ne bodo ničesar podpisali in da se nočejo pogajati z organizacijo. Delavci pa niso tako neumni, da bi se dali loviti z neobveznimi obljubami in potiskati svojo organizacijo v kot. Pomočniki lahko počakajo, da se mojstri spametujejo. Če imajo mojstri tudi dovolj časa, je njih lastna briga.

— **Italijanski socialni demokratje** v Avstriji so pri zadnjih državnoborskih volitvah v Avstriji dobili skupaj 24.800 glasov proti 19.918 glasovom leta 1907, torej približno 4000 glasov več. Italijanski nacionalisti so dosegli 39.400 glasov, leta 1907 38.460, torej tisoč glasov več. Italijanski klerikalci sedaj 43.400 proti 59.919 leta 1907, torej za 16.000 manj. Socialisti imajo tri, nacionalisti šest in klerikalci deset mandatov.

— **Splošen izpor na Norveškem.** Med norveško zvezo delodajalcev in drželno strokovno organizacijo so se v poslednjih dneh pričela mirovna pogajanja. Kot posredovalca delujeta predsednik storthinga (norveški državni zbor) Halvorsen in socialnodemokratični drž. poslanec dr. Eriksen. Če bodo imela ta pogajanja kak pozitiven vspeh, še ni gotovo. Po sedanjih razmerah sodeč, namerava zveza delodajalcev še nadaljnjih 15.000 delavcev in delavk na cesto vreči.

ZADNJE VESTI.

Sramotno izdajstvo primorskih poslancev.

Beg dr. Rybára, dr. Gregorina in dr. Laginje v klerikalni tabor.

Dunaj, 18. julija. Primorski poslanci dr. Rybar, dr. Gregorin, dr. Mandič, dr. Laginja in prof. Spiničič, ki so si izprva osnovali samostojen klub, so se podali pod klerikalni jarem in vstopili v dr. Šušteršičev klub.

Trst, 19. julija. Vest, da sta dr. Rybar in dr. Gregorin vstopila v klerikalni klub je napravil na tržaške Slovence najmučnejši vtisk. Splošno se najstrožje obsoja izdajalski korak omenjenih poslancev, ki sta se čisto na lastno pest zapisala dr. Šušteršiču. Za hrbotom svojih volivcev, brez njihove vednosti in proti njihovi volji sta sramotno izdala antiklerikalni program, na katerega sta bila izvoljena.

Nič več argentinskega mesa.

Dunaj, 18. julija. Austro Amerikana je prosila poljedeljsko ministrstvo, naj podaljša rok za uvažanje argentinskega mesa, ki je potekel koncem junija. Ministrstvo je odklonilo prošnjo. Tudi ladja „Atlanta“, ki je zdaj na morju in ima avgusta priti v Trst, ne bo smela izkrcati mesa. Vlada izjavlja, da nima povoda izdajati posebno prepoved, ker dovoljenje za uvoz nima več veljave Austro Amerikana in da je morala že sama vediti to.

Dunaj, 18. julija. V krogih konsumentov je prepoved argentinskega mesa povzročila velikansko razburjenje, posebno ker se pričakuje za jesen podražanje domačega mesa, ki bo presegalo vse dosedanje cene. V vseh dunajskih okrajih se pripravljajo protestni shodi. Na Dunaju je bila zadnji čas prodaja argentinskega mesa še živahnejša kakor prej.

Trst, 18. julija. Austro Amerikana namerava ladjo „Atlanta“ z argentinskim mesom poslati na Angleško ali v Nemčijo, ker se ji izkrcanje v Trstu ne dovoli.

Spomni bivše prestolonaslednice.

Dunaj, 18. julija. Iz Berolina brzojavljajo: Saksonski dvor je gospej Toselli zagugal, da ji odtegne 40.000 mark letne rente, če izda svoje „Spomine“. Ker to ni pomagalo, misli dvor sedaj na drug način preprečiti izdajo. Predgovor knjige ima podpis: „Luiza Toskana, bivša prestolonaslednica saksonska“. Draždanski dvor stoji na stališču, da gospa

Naročajte, ponudite, zahtevajte in pijte samo Tolstovrško slatino, ki je edina slovenska ter najboljša zdravilna in namizna kislavoda. Od vsakega zaboja plača podjetje v narodne namene in organizacije 20 v, kamor naročnik določi. Naslov: Tolstovrška slatina, pošta Guštanj, Koroško, kjer je tudi gostilna, letovišče in prenočišče. Svoji k svojim!

Toselli nima več pravice do teh naslovov, odkar ji je saški kralj podelil naslov „grofica Montignoso“ in avstrijski cesar prepovedal toskansko ime in naslov avstrijske nadvojvodkinje. Zaradi neopravičene rabe naslovov mislijo prepovedati izdajo njenih „Spominov“.

Kolera.

Trst, 18. julija. Devetleten sinček zidarja Custaccio, Viktor, je obolel na azijski kolero. Zdravstvena oblast je odredila najstrožje varnostne odredbe.

Obstrukcija proti brambornim predlogam.

Budimpešta, 18. julija. V današnji seji je opozicija takoj začela s tehnično obstrukcijo. Poslanec Justh je o vsaki malenkosti zahteval poimensko glasovanje, s katerim se je potratil skoraj ves čas.

Spojitve Košutove in Justhove stranke.

Budimpešta, 18. julija. Jutri se vrši skupen banket obeh neodvisnih strank; o tej priliki se bo pretresalo vprašanje glede fuzije obeh strank. Kakor poročajo, je Justhova stranka pripravljena z ozirom na Košutovec odstopiti od zahteve po splošni volilni pravici in se hoče zadovoljiti s splošno volilno pravico po mestih.

Morilec Ikan Miljković.

Zagreb, 18. julija. Danes opoldne se je razglasila sodba v procesu proti Miljkoviću. Morilec je obsojen v dosmrtno težko ječo.

K železniški nesreči na Badenskem.

Mühlheim, 18. julija. Vlakovodja in kurjač poškodovanega brzovlaka sta bila večeraj aretirana, češ, da sta ona sama zakrivila nesrečo. Uradno pa se je konstatiralo, da je vzrok nesreče pripisovati zavori, ki je svoje delovanje odrekla.

Slučaj Richter.

Berlin, 18. julija. Nemška vlada je odklonila izplačati grškim roparjem previsoko zahtevano odkupnino za inženirja Richterja.

Anarhija v Perziji.

Peterburg, 18. julija. Iz Teherana poročajo, da se širi anarhija po vsej deželi. Vlada molči o dogodkih, ker najema v Londonu posojilo, pa se boji, da bi se ponesrečilo. Teheran je že odrezan od dežele in tudi tukaj so že izbruhnili nemiri. Korasan in Asterabad so zasedle čete Rešid ug Sultana. V Telesih je punt in je guverner pobegnil. Halhalskega guvernerja so vstali ujeli na poti v Tebris. Serab je obkoljen od Šahgevenov, Sina je v rokah Kurdiv, ki korakajo proti Hamadanu. V Karadapu so oplenjene armenske vasi.

Rusija in Kitajska.

Peterburg, 18. julija. Bivši predsednik dume Gučkov, ki se je vrnil s potovanja po vzhodni Aziji, izjavlja, da je vojna med Rusijo in Kitajsko neizogibna.

Železniška nesreča v Mexiku.

New-York, 18. julija. Pri Moreliju v Mexiki sta trčila dva osobna vlaka skupaj. 40 oseb ubitih in 60 ranjenih.

Odgovorni urednik, Fran Bartl.
Izdaja in zalaga založba Zarje.
Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

Hotel Tratnik

„Zlata kaplja“

Ljubljana, Sv. Petra cesta šte. 27,
v bližini kolodvora.

Lepe zračne sobe. Priznana fina kuhinja. Izborne pljache. Nizke cene.
Lepi gostilniški prostori in povsem na novo urejeni velik senčnat vrt.

Vsem našim sodrugom in prijateljem toplo priporočamo

gostilno Pavla Sanzin
v Škednju šte. 294.

Pekarija

konsumnega društva
v Hrastniku odda se s
1. avgustom v najem
Ponudbe je nasloviti na vodstvo
Konsumnega društva v Hrastniku.

Nične pomaga!

Mojigramofoni
in godbeni av-
tomati so le
najboljši!

A. Rasberger, Ljubljana
Sodnijska ulica 5

Piščanci! Maslo!

franko povsod po povzetju: 6-8 tolstih velikih petelinov za pečenko, 1911. l. pridejo jamčeno živi K 7; kravjega mleka naravno, sirovo maslo po 5 kg v zaboju K 10.—, Malinovec po 4 lit. opleteni steklenici K 5.

B. Margules, Buczacz.

Cirkus Adolf Strassburger.

Danes v sredo dne 19. julija 1911
dve veliki gala predstavi.
Popoldan ob 4. uri. Zvečer ob 9. uri.

V četrtek dne 20. julija
briljantna predstava
z novim popolnim programom.

Pri popoldanskih predstavah plačajo otroci do 12. leta in vojaki polovico. Zvečer popolno vstopnino.

Predprodaja vstopnic v c. kr. trafiki Union in v cirkusn pri blagajni.

Vsaki dan od 10. ure dopoldan javne skušnje in odprti hlevi.

Pisarna „Universal“ agenture

(protokollirano trgovsko podjetje)

Ljubljana
Sodna ulica šte. 4.

Telefon šte. 245.

Brzjavni naslov:

Universal-Ljubljana.

Uradne ure:
8 do 1 in 2 do 7.

Posreduje pri nakupu in prodaji nepremičnin in obrtij.
Posreduje pri najetju hipotekarnih posojil in osebne kredite.
Prevzema inkaso faktur in administracijo entitet.
Prevzema trgovsko zastopstvo in poravnavo konkurzov ter insolvent.
Prejema oglase v vseh jezikih in jih oddaja v liste ter revije vseh narodov.
Prevaja oglase, reklamne notice in trgovsko korespondenco iz in v vse jezike.
Uvaja reklamo za patentovane in nepatentovane objekte anončnim potom.
Nabavlja umetniške anonce, klišeje in tozadavne strokovnjaške skice.

Varstvena znamka.

Prvo podjetje te vrste na slovanskem jugu!

Mulley & Co.

Ustanovi informacijski zavod in reklamacijsko pisarno z revizijo tovarnin.

Razpolaga z najboljšimi zvezami v obrtnih in davčnih agendah.

Trgovske zveze s svetovnimi anončnimi zavodi in posredovalnicami.

Borzna izveštja.